

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 5/2007 rd

Statsrådets redogörelse om reviderade ramar för statsfinanserna 2008—2011

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 30 maj 2007 statsrådets redogörelse om reviderade ramar för statsfinanserna 2008—2011 (SRR 1/2007 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten får lämna utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Raija Koskinen och budgetråd Tuomas Sukselainen, finansministeriet

- biträdande avdelningschef Mikko Staff, konsultativ tjänsteman Minna Liuttu, finanssekreterare Arto Salmela och finanssekreterare Jenni Eskola, social- och hälsovårdsministeriet
- avdelningschef Erkki Meriläinen, Folkpensionsanstalten
- planeringschef Tero Meltti, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
- utvecklingschef Sirkka-Liisa Karhunen och utvecklingschef Jouko Heikkilä, Finlands Kommunförbund.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Statsrådets utgiftsram för statsfinanserna uppgår till 33 577 miljoner euro för 2008, 34 028 miljoner euro för 2009, 34 226 miljoner euro för 2010 och 34 409 miljoner euro för 2011. Enligt redogörelsen har regeringen förbundit sig att se till att de av statens utgifter som ingår i ramarna

år 2011 är högst 1,3 miljarder euro högre än i de ramar för statsfinanserna som slogs fast den 8 mars 2007. Ramarna för social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde uppgår till 9 526 miljoner euro 2008 och stiger till 9 867 miljoner euro 2011.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel står för ungefär en tredjedel av utgifterna i stats ekonomin. Anslagen ökar med ca 1,8 miljarder

euro fram till 2011 jämfört med rambeslutet i mars 2007. Det beror främst på reformerna i regeringsprogrammet. Av ökningen beror 1,3 miljarder euro på att bostadsstödsärendena flyttats över från miljöministeriet och utkomstskydds-

ärendena flyttats över från arbetsministeriet. Resten av ökningen, ca 0,5 miljarder euro, beror dels på inkomstöverföringarna och dels på servicen.

I rambeslutet uppskattas kommunernas och samkommunernas årsbidrag vara positivt under ramperioden. Den interna finansieringen beräknas räcka till för att täcka nettoinvesteringarna, varvid kommunernas totala skuldsättning inte längre ökar. Omkostnaderna beräknas öka med 4,6 procent per år. Men utgiftsutvecklingen kan också gå snabbare om konjunkturläget blir sämre eller om arbetskraften minskar så att skattebasen försämras.

Utskottet påpekar att det ekonomiska läget varierar efter kommun. Framför allt förändringarna i befolkningsstrukturen är en faktor som gör det mycket svårt för en del kommuner att klara av sina uppgifter. De flesta kommunerna kommer att ha det svårt att hålla sig inom gränserna för en ökning på högst 4,6 procent. Det är viktigt att målmedvetet fortsätta med kommun- och servicestrukturreformen och att slutföra den enligt den tidigare godkända tidtabellen och målen, så att kommunerna i fortsättningen kan tillhandahålla adekvat social- och hälsovård.

Kommunernas kalkylerade statsandelar för social- och hälsovård ökar med totalt ca 612 miljoner euro under ramperioden. Statsandelarna ökar med ca 363 miljoner euro till följd av den fulla indexhöjningen och justeringen som görs till fullt belopp i kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna. Då förändringarna i befolkningsmängden beaktas ökar statsandelarna med ca 170 miljoner euro.

Ökade inkomstöverföringar leder till att ramarna för förvaltningsområdet ökar med ca 250 miljoner euro under ramperioden. Stödet för hemvård av barn, stödet för privat vård, barnbidraget och ensamförsörjartillägget samt folkpensionerna höjs. Likaså höjs ersättningen för tandläkararvoden. Miniminivån på moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningarna höjs till samma nivå som arbetsmarknadsstödet. Faderskapsledigheten förlängs med två veckor. Utskottet anser att höjningarna är behövliga och menar att de kan tänkas leda till ett minskat be-

hov av utkomststöd då grundavdraget i kommunalbeskattningen samtidigt höjs.

Utveckling av social- och hälsovården

Av ökningen i statsandelarna går 235 miljoner euro bl.a. till primärvård, ökad personal inom hemservicen och institutionsvården för äldre, mer heltäckande närståendevård och förbättrat stöd för närståendevård, förbättrat system med personliga assistenter för handikappade, bättre familjevård och hemservice för barnfamiljer.

Överlag ser utskottet åtgärderna i regeringsprogrammet och ramarna för statsfinanserna som en positiv insats för att förbättra de verksamheter som är i störst behov av resurstillskott inom social- och hälsovården. Vi måste lägga vikt vid det förebyggande arbetet, beakta de särskilda behoven hos barn och unga samt trygga tillgången till psykvård och missbrukarvård.

Vi måste se till att statsandelarna används för att förbättra de verksamheter som avses i regeringsprogrammet och rambeslutet. Det bör i förekommande fall lagstadgas om disponeringen. Dessutom bör tillsynen över och styrningen av de allmänna statsandelarna effektiviseras. Vi bör redan under den här valperioden följa upp hur resurstillskotten disponerats. Saken bör också beaktas i den fortsatta beredningen av kommun- och servicestrukturreformen.

Klientavgifter

I regeringsprogrammet sägs att kommunerna fortfarande ska ha ansvaret för att ordna heltäckande och effektiv social- och hälsovård. Finansieringen ska i huvudsak grunda sig på statsandelar och kommunernas egna skatteinkomster. För att trygga tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet bör den finansiella basen ses över också i fråga om klientavgifterna. Inom social- och hälsovården införs ett rättvisare system med avgiftstak för att förbättra situationen för dem som använder tjänster och läkemedel i stor utsträckning. Samtidigt revideras systemet så att klientavgifterna inte leder till vårdval som inte är ändamålsenliga.

Enligt regeringsprogrammet genomförs under regeringsperioden en reform som beaktar ef-

tersläpningen i avgifterna inom social- och hälsovården. Samtidigt skapas ett system där avgifterna framöver följer kostnadsutvecklingen. I och med reformen säkerställs också att servicen alltså är tillgänglig för alla. Reformen leder till att kommunernas inkomster ökar med ca 60 miljoner euro. Statsandelarna för social- och hälsovården minskas med motsvarande belopp från den 1 augusti 2008.

Om statsandelarna till kommunerna minskas med ett belopp som motsvarar förändringen i inkomsterna från klientavgifterna stämmer det inte överens med grunden för justeringen av den finansiella basen för tjänsterna enligt regeringsprogrammet, anser utskottet. Kommunerna bör få behålla inkomsterna från de höjda klientavgifterna efter 2009 för att kunna förbättra tillgång och kvaliteten på tjänsterna.

Klientavgifterna inverkar allra mest på situationen för dem som har det sämst ställt och som inte kan anlita t.ex. avgiftsfri företagshälsovård. När avgifterna fastställs får vi inte glömma den sociala rättvisan och likabehandlingen eller att självriskandelen för dem som har det sämst ställt redan i dagsläget är relativt hög i vårt land. Exempelvis minimiavgiften för heldagsvård får inte tas ut på ett sätt som inte tar hänsyn till barnets och familjens situation. Försöken att hålla kontroll över hur familjerna anlitar dagvårdstjänster bör utgå från att alla barn fortfarande har rätt till dagvård.

Tillgång på personal

Kommunernas personal väntas öka med ca 4 000 personer årligen, främst på grund av det ökande behovet av social- och hälsovård. Pensionsavgångarna i kommunerna kommer att öka drastiskt de närmaste åren. Fram till 2025 kommer totalt 271 000 kommunalt anställda att gå i pension, alltså mer än hälften av dagens personal. För närvarande pensioneras 12 000 personer per år och 2014 kommer antalet pensionerade att vara uppe i nästan 17 000.

Personalantalet inom social- och hälsovården varierar efter område och där det inte är tillräckligt förekommer det utbrändhet och stor omsättning bland personalen. På det sociala området

har det blivit svårare att få personal. Inom primärvården har problemen ofta lett till att i synnerhet små kommuner har anlitat inhyrd arbetskraft, vilket inte är ändamålsenligt.

För att tillgången på personal ska förbättras bör den offentliga hälsovården bli mer attraktiv som arbetsplats. I detta syfte bör organisationsstrukturerna, arbetsfördelningen, arbetsmiljön, arbetets innehåll, chefernas arbete, ledningen och möjligheterna till fortbildning förbättras, anser utskottet. Dessutom bör lönerna inom den kvinnodominerade social- och hälsovården få mer konkurrenskraft med hjälp av en löneuppgörelse som stöds med en höjd statsandel till kommunerna. Dessutom bör de yrkeskunniga få tillräckligt med utbildning och utbildningen bör erbjudas de rätta målgrupperna.

Alkohol- och tobaksskatt

Enligt regeringsprogrammet ska accisen på alkoholdrycker och tobak höjas i hälsofrämjande syfte. Utskottet anser det nödvändigt att höja accisen av folkhälsoskäl. Enligt entydiga undersökningsresultat är regleringen av priset och tillgången på alkohol fortfarande det effektivaste sättet att påverka konsumtionen. Sedan Finland blev EU-medlem har alkoholkonsumtionen ökat markant till följd av att priset sjunkit och spriten blivit mer lättillgänglig. Samtidigt har den nationella alkoholpolitiken fått allt snävare marginer.

De hälsorelaterade och sociala alkoholskatterna har rentav blivit värre än väntat sedan skatten sänktes 2004. Därför bör skatten nu höjas så snart som möjligt, anser utskottet. Det räcker inte att höja skatten med 30 miljoner euro enligt regeringsprogrammet. Det finns heller inget skäl att skjuta fram höjningen senare än till 2008. Höjningen bör gälla både starka och svaga alkoholdrycker så att effekterna på konsumtionen och folkhälsan blir så stora som möjligt.

Utskottet instämmer i regeringens synpunkt på att tobaksskatten bör skärpas. Även om rökningen fortsätter att minska i vårt land finns det skäl att genom skattepolitiken främja en ytterligare minskning och i synnerhet förebygga att

unga börjar röka. Priset och tillgången på tobak inverkar direkt på rökningen just bland unga.

Slutligen

Statens andel till Folkpensionsanstalten för sjukförsäkringsutgifter hörde tidigare inte till ramen tas nu med efter reformen av finansieringen av sjukförsäkringen, som genomfördes i början av 2006. Förändringen i statens andel anses inte längre återspegla den konjunkturoberoende betalningsförmågan hos dem som är skyldiga att betala försäkringspremier, utan förändringen kontrolleras mer inom systemet t.ex. genom justeringar i premienivån.

Politikprogrammet för hälsofrämjande samt politikprogrammet för barns, ungas och familjers välfärd är viktiga. Utskottet framhåller vik-

ten av tillräckliga resurser för att genomföra dem.

Utöver reformerna av minimiförmånerna enligt rambeslutet är den i regeringsprogrammet inskrivna totalreformen av den sociala tryggheten ett av de viktigaste projekten under regeringsperioden med sikte på att tillförsäkra alla en fullständig social trygghet. För att reformen ska komma igång måste resurser avsättas för den redan under ramperioden, påpekar utskottet.

Utlåtande

Social- och hälsovårdsutskottet anför

att finansutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 8 juni 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Jukka Mäkelä /saml

Håkan Nordman /sv
Päivi Räsänen /kd
Pertti Salovaara /cent
Paula Sihto /cent
Anni Sinnemäki /gröna
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää,
utskottsråd Harri Sintonen.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Socialdemokraterna ser det som välfärdssamhällets främsta mål att öka jämlikheten mellan människorna. Social- och hälsovården främjar hälsan, arbetsförmågan och funktionsförmågan samt förebygger marginalisering. Social- och hälsovården finansieras med skattemedel och dessutom med serviceavgifter. Avgifterna måste vara skäliga så att tjänsterna kan anlitas av alla.

Kommunernas kalkylerade statsandelar för social- och hälsovård ökar enligt rambeslutet med totalt ca 612 miljoner euro under ramperioden. Av ökningen går 235 miljoner euro bl.a. till primärvård, ökad personal inom hemservicen och institutionsvården för äldre, mer heltäckande närståendevård och förbättrat stöd för närståendevård, förbättrat system med personliga assistenter för handikappade, bättre familjevård och hemservice för barnfamiljer.

I sitt program lovar regeringen att förbättra framför allt primärvården, socialarbetet, akutvården samt psykvården och missbrukarvården. Vi är inne på samma linje men anser att den summa som avsatts för hela ramperioden inte räcker till för att genomföra förbättringarna.

Personaltillskott inom social- och hälsovården

För att förbättra de ovannämnda tjänsterna är det av väsentlig betydelse att tillgången på personal är tillräcklig. Enligt forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes kommer ungefär en tredjedel av personalen inom social- och hälsovården (39 000 personer) att gå i pension fram till slutet av 2015. Det kommer att behövas ett personaltillskott på nästan 20 000 personer fram till 2011, men regeringen lämnar kommunerna ensamma med den här utmaningen. De finansiella insatserna är helt otillräckliga i förhållande till behovet och kommer att leda till en allt sämre kommunalekonomi. För

att kommunalekonomin ska bli balanserad igen krävs det också att löneuppgörelserna inom kommunsektorn stöds med hjälp av statsandelar.

Den kommunala serviceproduktionens framtid

Överhuvudtaget möjliggör ramen inte den i regeringsprogrammet utlovade utökningen och utvidgningen av uppgifterna inom social- och hälsovården. Kommunernas verksamhetsbetingelser är inte säkerställda fastän förändringen i befolkningens åldersstruktur kräver att kommunalekonomin stärks genom målmedvetna, övergripande satsningar på sysselsättningen och regionernas livskraft. Däremot har regeringen fokuserat på att stärka den privata servicemarknaden genom servicecheckar och skatteavdrag. Det är inte till någon nytta för låginkomsttagare utan i stället ökar den kommunala byråkratin och avgiftspolitikerna som leder till ökad kontroll samtidigt som de offentliga tjänsterna försämras.

Äldreomsorg

I sitt program lovar regeringen att sänka åldersgränsen för bedömning av äldre personers behov av tjänster och ta fram nya bedömningsmetoder. Vidare utlovas ett rikstäckande rådgivnings- och servicenät för äldre och satsningar på förebyggande hembesök. Regeringen har som mål att sörja för hela veterangenerationens välfärd samt förbättra den sociala tryggheten och tjänsterna för veteraner och krigsinvalider.

De här målen är verkligen värda att understödja. Men regeringen har inte avsatt närapå tillräckliga resurser för dem. Socialdemokraterna anser att det behövs en tydlig plan, klara normer för servicenivån och tillräcklig finansiering för att äldreomsorgen ska kunna förbättras hållbart och högkvalitativt. Med beaktande av det ökande antalet äldre de närmaste åren kommer den summa som nu är avsatt i ramen för att förbättra hela servicesektorn att behövas nästan i

sin helhet bara för utvecklingen av äldreomsorgen.

Närståendevård

För att förbättra systemet med närståendevård kommer det att behövas avsevärt mycket mer resurser än vad som utlovas i redogörelsen. Närståendevården bör bli mer heltäckande och stödet bör förbättras. Regeringen har förbundit sig vid de här målen men har inte beaktat att det enligt utredningen kommer att behövas ett tilläggsanslag på ca 110 miljoner euro bara för stödet för närståendevård fram till 2012.

Service och stöd till handikappade

Kostnaderna för assistenter för gravt handikappade beräknas kräva ett årligt tillskott på ca 40 miljoner euro. Social- och hälsovårdsministeriet beräknar att det behövliga tillskottet rentav uppgår till 400 miljoner euro. Men det finns inte pengar för ändamålet i ramen. Med tanke på likabehandling och medinflytande behöver de handikappade också andra tjänster och åtgärder så som tolkning och kommunikationstjänster. Men de här tjänsterna förbises också i ramen.

Psykivård och missbrukarvård

Regeringen lovar att särskilt satsa på att upptäcka psykiska problem samt förbättra tillgången på tjänster och kompetens på området. Alkoholkonsumtionen har ökat markant de senaste åren. Förslaget att höja alkoholskatten är därför befogat men räcker inte till som enskild åtgärd. För att lösa de sociala problem som blivit en följd av den ökande konsumtionen måste vi förbättra missbrukarvården och tillgången till den. Men det finns inte beredskap i ramen för de här prioriteringarna.

Ändrade klientavgifter

Regeringen tänker höja klientavgifterna den 1 augusti 2008 och ändra systemet så att avgifterna från och med 2009 följer kostnadsutvecklingen. Det riskerar låginkomsttagares möjligheter att anlita offentliga tjänster och kan leda till att de inkomstbundna avgifterna får höginkomsttagare att anlita privata tjänster. De höjda avgif-

terna kan alltså kanske öka skillnaderna i befolkningens hälsotillstånd.

En sådan här reform kan vi inte godkänna. Klientavgiften får inte bli ett hinder för att anlita en tjänst man behöver. Om avgifterna följer kostnadsutvecklingen bör också inkomstöverföringarna och socialförmånerna bindas till index i större utsträckning än nu. Även om vissa primära förmåner för barnfamiljer förbättras kommer de höjda avgifterna inte att inverka på familjernas ekonomi positivt utan snarare negativt. Det kan leda till att familjerna måste söka utkomststöd för att få tjänster.

Barnomsorg

Samtidigt som klientavgifterna inom social- och hälsovården höjs tänker regeringen införa en minimiavgift för heldagsvård av barn. Målet är att göra "utnyttjandet av rätten till barndagvård ändamålsenligare". Den här styrande effekten innebär i själva verket att den subjektiva rätten till dagvård fråntas familjer med små inkomster, eftersom de inte längre har ekonomiska möjligheter till dagvård.

Socialdemokraterna anser att dagvården bör förbättras övergripande och allsidigt med beaktande av familjernas och barnens behov. Dagvårdsavgifterna får inte bli ett hinder för föräldrarna att arbeta utan de bör bidra till sysselsättningen och en höjd sysselsättningsnivå. Den så kallade nollavgiftsklassen har medgett heldagsvård för barnen i de familjer som har de allra minsta inkomsterna. Regeringens planer på en minimiavgift riskerar rätten till dagvård för barn vars föräldrar har atypiska anställningsförhållanden, är ensamma föräldrar eller studerar. De fakultativa undantagen från minimiavgifterna leder till ökad belastning för kommunerna och kan kännas utpekande och förnedrande för familjerna. Målet att kontrollera låginkomsttagarnas beteende bidrar till särbehandlingen i samhället.

Socialdemokraterna anser att låginkomsttagarna bör få behålla sin rätt till heldagsvård och att dagvårdsavgifterna bör sättas i bättre förhållande till den faktiska vårdtiden. Dagvårdsavgif-

terna bör förbättras så att avgifterna för deltidsvård står i rättvis relation till vårdtiden.

Inkomstöverföringar till barnfamiljer

Socialdemokraterna är oroade över den ökande fattigdomen bland barn. Det är främst familjer med ensamstående föräldrar, familjer med många barn och familjer med små barn som är fattiga. Barnfamiljerna bör få det bättre ställt med hjälp av beskattning och inkomstöverföringar. Regeringsprogrammet och ramen lovar att barnbidraget höjs med 10 euro från och med det tredje barnet. Höjningen gäller färre än 20 procent av familjerna. Vi anser att den bör sättas in så att alla barnfamiljer drar nytta av den.

Även socialdemokraterna har haft som mål att höja ensamförsörjartillägget till barnbidraget. Visserligen hjälper höjningen i själva verket inte upp barnfamiljernas situation, eftersom regeringen samtidigt höjer klientavgifterna inom social- och hälsovården. Socialdemokraterna har också som mål att höja underhållsstödet, för det är mest till nytta för de familjer med ensamstående föräldrar som har det sämst ställt ekonomiskt. Ytterligare bör det utredas om barnbidraget kan beviljas 17-åringar och samordnas med studie-stöd och andra socialförmåner.

De barnfamiljer som får utkomststöd har ingen nytta av ensamförsörjartillägget till barnbidraget eller höjningen av barnbidraget för det tredje barnet, för höjningarna sänker utkomststödet och ger inte familjerna några ökade inkomster. Socialdemokraterna anser att barnets

grunddel i utkomststödet bör höjas för att fattigdomen bland barnfamiljer ska minska.

Bostadsbidrag

Enligt regeringsprogrammet ska bostadsbidraget flyttas över till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Regeringen har inga planer på att ändra bostadsbidraget. Men bostadsbidraget är för närvarande otillräckligt och boendekostnaderna kommer att öka i och med att el- och energiskatten höjs. Vi anser att systemet med bostadsbidrag bör förbättras och att självrisken för pensionstagare och barnfamiljer bör sänkas.

Folkpensionsanstaltens finansiering

Folkpensionsanstaltens utgifter för sjukförsäkringen tas med i ramen. Det är problematiskt och strider mot målen och principerna för reformen av finansieringen av sjukförsäkringen. Målen är att trygga finansieringen av förmånerna enligt sjukförsäkringslagen och att göra finansieringen mindre beroende av de årliga besluten om statsbudgeten samt att tydliggöra Folkpensionsanstaltens finansiering och ge den en stabilare grund. Regeringens förslag kan i värsta fall leda till att Folkpensionsanstalten inte längre kan ha hand om sina lagfästa uppgifter.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att finansutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 8 juni 2007

Anneli Kiljunen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd

Marjaana Koskinen /sd
Satu Taiveaho /sd

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Statsrådets redogörelse om ramarna är ett av de viktigaste, om inte rentav det allra viktigaste, dokumentet under hela valperioden. Där fastställs, eller borde åtminstone fastställas, för vilka åtgärder i regeringsprogrammet som det ska avdelas resurser och i vilken mån. I fråga om social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde är redogörelsen en stor besvikelse. I sitt program utlovar regeringen sammanlagt 106 bra åtgärder på området men i ramen anvisas entydigt medel för bara tre. Det största problemet med rambeslutet är att de anvisade medlen inte räcker till för att eliminera fattigdomen eller finansiera reformer för att förbättra villkoren för barnfamiljer och äldre.

Framför allt är det problematiskt att regeringen i ramen inte har tagit in någon finansiering för politikprogrammen enligt regeringsförklaringen (bl.a. politikprogrammet för hälsofrämjande samt politikprogrammet för barns, ungas och familjers välfärd). Om — och förhoppningsvis när — finansieringen finns utanför ramen kan man inte veta hur mycket medel som står till buds. Då går det förstås heller inte att på förhand analytiskt bedöma programmens innehåll och genomslagskraft. Om programmen däremot finns i ramen är nivån på genomslagskraften närmast beskrivande, eftersom pengarna saknas. Därför är det positivt att utskottet uppmärksammade det här i sitt utlåtande, men pengarna måste i varje fall fastställas entydigt innan de kan användas entydigt.

Det är viktigt med en uthållig kommunalekonomi när det gäller att trygga välfärdstjänsterna och öka jämlikheten i samhället. Det är ju kommunerna som tillhandahåller och finansierar största delen av de här tjänsterna. Ramen säkerställer inte någon uthållighet i kommunalekonomin. I fråga om social- och hälsovårdsministeriet kommer regeringsprogrammet enligt uppgift av finansministeriet att föra med sig ett underskott på 35 miljoner euro i kommunalekonomi

under programperioden. Med beaktande av de s.k. automatiska effekterna (befolkningsmängden, åldrandet) uppgår underskottet till 330 miljoner.

Det största problemet med regeringsprogrammet och redogörelsen har att göra med serviceavgifterna. Ju mer de offentliga tjänsterna finansieras med service- och klientavgifter i stället för med skatter, desto ofördelaktigare är det för låginkomsttagare. I sitt program och i ramen föreslår regeringen att avgifterna ska höjas och bindas till kostnadsutvecklingen från och med 2009. *Jag anser att avgifterna för de offentliga välfärdstjänsterna inte alls bör höjas så som regeringen föreslår.* Avgifterna hos oss ligger redan över den europeiska medelnivån och om de höjs kommer klyftan mellan låg- och höginkomsttagare att bli allt djupare.

Dessutom kommer kommunernas statsandelar att skäras ner med en summa som motsvarar höjningarna. Staten tar alltså vinsten och serviceproducenterna, alltså kommunerna, får ingenting. Mot den här bakgrunden låter det närmast groteskt att regeringen i sitt program och i redogörelsen har skrivit in att klientavgifterna justeras för att trygga tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet. Utskottet anser att kommunerna bör få behålla inkomsterna från de höjda klientavgifterna efter 2009 för att kunna förbättra tillgången och kvaliteten på tjänsterna. Det är positivt men bör genomföras genast efter att de eventuella höjningarna trätt i kraft.

Det mest konkreta beviset på regeringens ideologi med klientavgifter är förslaget att slopa nollavgiftsklassen för heldagsvården. Det innebär i praktiken att den subjektiva rätten till heldagsvård fräntas barnen till arbetslösa, studerande och andra låginkomsttagare. Det är destruktivt i synnerhet för de barn som "faller offer" för åtgärden, för de mister i värsta fall sin möjlighet till en socialt stimulerande uppväxtmiljö eller blir utpekade som sämre lottade. Förslaget är på inga villkor acceptabelt.

För att minska fattigdomen och utsattheten bör finansieringen av åtminstone följande reformer säkerställas i ramen:

Enligt min åsikt bör beskattningen lindras för låginkomsttagare.

I dagsläget måste man betala kommunalskatt till och med för de små socialförmånerna så som utkomstskydd för arbetslösa, dagpenning på basis av sjukförsäkring och studiestöd. Vi bör införa ett avdrag likt pensionsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen som ska gälla alla skattepliktiga inkomstöverföringar och förmåner. Ett sådant avdrag som gäller alla skattepliktiga socialförmåner skulle minska skatteinkomsterna med uppskattningsvis 310 miljoner euro. Samtidigt skulle behovet av utkomststöd minska och då blir nettokostnaderna för den offentliga ekonomin ungefär 230 miljoner euro.

Jag anser att grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet för arbetslösa bör höjas med minst fyra euro så att beroendet av andra stödformer minskar.

Grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet ligger nu på en låg nivå. För närvarande är de 23,91 euro per dag, alltså ungefär 514 euro per månad. Eftersom förmånerna är skattepliktiga räcker de inte till för de nödvändiga levnadskostnaderna, särskilt inte i fråga om ensamboende, utan de måste kompletteras med bostadsbidrag och utkomststöd. Grunddagpenningen har minskat med 21,2 procent i relation till inkomstnivån under 1994–2005.

En höjning med fyra euro kan beräknas kosta ca 200 miljoner euro i utkomstskyddet för arbetslösa. Med beaktande av de ökade skatteintäkterna och inbesparingarna i utgifterna för bostadsbidrag och utkomststöd kan kostnadsökningen beräknas uppgå till ungefär hälften, alltså 75 miljoner euro.

Enligt min åsikt bör prövningen av makens inkomster slopas vid beviljandet av arbetsmarknadsstöd.

Med tanke på individens grundläggande fri- och rättigheter är det problematiskt att makens inkomster påverkar arbetsmarknadsstödet. Det gör också att myndigheterna måste lägga sig i människornas privatliv. Prövningen leder i

många fall till att arbetsmarknadsstödet minskar och rentav till att den arbetslösa inte alls får någon egen inkomst. Även om prövningen har mildrats på senare år utgör den fortfarande ett problem i många familjer. Om den slopas kan det hända att arbetsmarknadsstödagarna ökar i någon mån, vilket gör det svårt att beräkna kostnaderna enligt någon modell. Men nettokostnaderna efter beskattningen kan beräknas uppgå till ca 30 miljoner euro.

Tidsgränsen för justeringen av bostadsbidraget för långtidsarbetslösa bör förlängas till sex månader. Tiden då personen ska ha varit arbetslös utan avbrott bör vara sex månader i stället för ett år. Regeln bör också tillämpas på lågavlönade som får inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa. Då bostadsbidraget justeras först efter sex månaders arbete stiger kostnaderna för bostadsbidraget med ca tre miljoner euro. Om den förutsatta tiden då personen varit arbetslös utan avbrott förkortas till sex månader stiger kostnaderna enligt miljöministeriet med ungefär två miljoner euro på årsnivå. Om systemet ska gälla lågavlönade arbetslösa som får inkomstrelaterat dagpenning ökar kostnaderna med högst några miljoner euro.

Jag anser att barnbidraget ska bli en delvis prioriterad inkomst i utkomststödet, alltså en inkomst som inte sänker utkomststödet. Ensamförsörjartillägget till barnbidraget är prioriterad inkomst.

Barnbidraget beaktas alltid som inkomst när man räknar ut om familjen har rätt till utkomststöd. En höjning av barnbidraget minskar alltså utkomststödet belopp. Det betyder att familjer som får utkomststöd inte på samma sätt drar nytta av barnbidraget eller en höjning av det.

Om 50 procent av barnbidraget anses vara prioriterad inkomst ökar utgifterna för utkomststödet med uppskattningsvis 60 miljoner euro. Om ensamförsörjartillägget blir prioriterad inkomst ökar utgifterna för utkomststödet med uppskattningsvis 12 miljoner euro.

Kommunerna bör tillförsäkras en tillräcklig personal inom social- och hälsovården. Utan adekvat och kunnig personal är det inte möjligt att tillhandahålla basservice för invånarna. Ut-

skottet gör en lyckad bedömning i sitt utlåtande men de enstaka förbättringsförslagen räcker inte till. Den avgörande faktorn är en hållbar kommunalekonomi och det kommer inte den här ramen att medge.

Regeringen har skrivit in vackra ord om de äldres villkor i sitt program. Men det finns inte resurser i ramen för att realisera dem. Det är mycket troligt att de 250 miljoner euro som i ramen anvisas för att förbättra välfärdstjänsterna inte ens räcker till för äldreomsorgen. Vänsterförbundet har föreslagit en lag om tjänster för äldre. Lagen skulle tillförsäkra alla äldre en adekvat trygghet. Kostnaderna skulle vara ca 100 miljoner euro för staten.

Det har inte avdelats resurser för att förbättra *stödet för närståendevården*. För ändamålet kommer det att behövas minst 120 miljoner euro under regeringsperioden. Regeringen lovar att stegvis förbättra assistenttjänsterna för handikappade. Om det innebär att gravt handikappade ska få subjektiv rätt till en assistent finns det i ramen inga tecken på något anslag om minst 40 miljoner euro som kommer att behövas på årsnivå.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att finansutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 8 juni 2007

Erkki Virtanen /vänst

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

I sin redogörelse om ramarna satsar regeringen på många viktiga områden. Men kristdemokraterna anser att anslagen inte räcker till för att nå målen i regeringsprogrammet, så som att genomföra flera politikprogram. Många viktiga åtgärder har ingen tidtabell och preciseras inte närmare.

Ökad social rättvisa

Enligt undersökningar lever över 130 000 barn i fattiga familjer i vårt land. Det är en stor skam som bör avhjälpas genom målmedvetna åtgärder med det snaraste. Det räcker inte med de utlovade satsningarna på barnfamiljernas ekonomi. De ska genomföras först om några år. Minimiföräldrapenningen, barnbidraget för familjer med många barn samt stödet för hemvård och privat vård bör höjas redan i början av nästa år, liksom även ensamförsörjartillägget. Barnbidraget bör anses som s.k. prioriterad inkomst i utkomststödet, alltså inkomst som inte beaktas när stödet räknas ut.

Vi anser inte att nollavgiftsklassen i dagvården bör slopas. Det är inte en riktig metod för att uppmuntra föräldrarna att vårda sina barn hemma. Om barnets bästa är det främsta målet bör åtgärderna sättas in så att de inverkar på samma sätt oberoende av föräldrarnas inkomstnivå. Vi kräver en nivåhöjning i hemvårdsstödet så att det faktiskt blir ett alternativ för familjerna att vårda barnen hemma.

Ramen medger vissa förbättringar för pensionärerna men de försvinner i och med att olika avgifter och energiskatter höjs. Beskattningen av pensioner, som varit hårdare än beskattningen av löneinkomster, åtgärdas och matmomsen lindras, men någon tidtabell meddelas inte. Folkpensionerna har släpat efter länge och nu bör de höjas med mer än 20 euro i månaden under de kommande fyra åren. Regeringen har glömt indexjusteringen.

Vi godkänner inte beslutet att regeringen tänker binda klientavgifterna inom social- och hälsovården till index men inte förmånerna så som barnbidrag, hemvårdsstöd, sjukdagpenning och moderskapsdagpenning. Beslutet är inte socialt rättvist.

Regeringen tänker inom kort höja klientavgifterna och skärpa energibeskattningen. Höjningarna drabbar låginkomsttagarna hårdast och ökar inkomstskillnaderna. I vårt land är patienternas självriskandel av hälsovårdsutgifterna dubbel, 20 procent, jämfört med den europeiska medelnivån, 10 procent. I själva verket råder det redan stor orättvisa i vår hälsovård och därför finns det markanta skillnader mellan olika befolkningsgrupper i fråga om dödlighet och sjukdomsfrekvens. Ett ansvarsfullt och hänsynsfullt land låter inte sjuka och äldre stå för finansieringen av kommunalekonomin, utan hälso- och sjukvården bör i allt högre grad skötas solidariskt.

Alkoholpolitik

Alkoholkonsumtionen står i direkt relation till priset. En höjning av alkohol- och tobaksskatterna med 30 miljoner euro är alldeles för knapphändig i förhållande till hälsoskadorna och de sociala problemen bland befolkningen. I relation till intäkterna från alkohol- och tobaksskatterna innebär förslaget en höjning med bara några få procent. Sakkunniga har krävt en 20 procents höjning i alkoholskatten, alltså ett flerdubbelt mål jämfört med förslaget. Höjningarna bör göras snabbare än vad den föreslagna tidtabellen visar.

Bättre kvalitet på social- och hälsovården

De hälsovårdspolitiska prioriteringarna i ramen är inte nog för att kunna bemöta medborgare i nöd. För välfärdstjänsterna utlovas ett tillskott på bara 250 miljoner euro under perioden. Överlag är satsningen på tjänsterna så liten att det inte

går att uppnå en tillfredsställande nivå t.ex. på äldreomsorgen.

Regeringen tänker reformera den finansiella basen för social- och hälsovården för att förbättra tillgången och kvaliteten på tjänsterna. Kommunerna drar inte nytta av de höjda klientavgifterna, för enligt basserviceprogrammet ska ökningen i avgiftsintäkterna gå till staten genom att kommunernas statsandelar minskas. Reformen är omotiverad och siktar bara på statens kassa. Trots reformen av kommun- och servicestruktur-reformen behöver kommunerna mer pengar för att klara av sina ökande förpliktelser.

Ökningen i de kalkylerade statsandelarna till kommunerna för social- och hälsovården ska enligt rambeslutet användas för att avhjälpa vissa påvisade missförhållanden. I sitt utlåtande kommer forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes med kritiken att rambeslutet inte beskriver någon mekanism för att se till att disponeringen genomförs som planerat. För ändamålet behövs det mer normering, t.ex. en lag om vård och tjänster för äldre, så som kristdemokraterna föreslagit utifrån en rapport av utredaren, professor Sirkka-Liisa Kivelä.

Regeringen har glömt bort att lönerna i vårdbranscherna och andra kvinnodominerade lågavlönade branscher bör höjas. Lönefällan i de kvinnodominerade branscherna inom de offentliga tjänsterna är ett hot mot löntagarnas försörjning

och jämställdheten och dessutom mot tillgången på personal inom social- och hälsovården. Det är nödvändigt att höja lönerna, vilket helt klart förutsätter ett finansieringstillskott i form av statsandelar till kommunerna. Den finländska högtutbildade vårdpersonalens löner är 83 procent av medelnivån i OECD. Det är alltså fråga om att värna vårdbranschens konkurrenskraft och livsviktiga tjänster.

Den ökande efterfrågan på äldreomsorg bör bemötas genom en utveckling av närståendevården. I Finland finns det uppskattningsvis 300 000 närståendevårdare och av dem får bara lite mer än 26 000 kommunalt stöd för närståendevård. Men stödet är fortfarande beroende av prövning och därför särbehandlas närståendevårdarna och vårdtagarna beroende på var de bor. Det behövs samordnade kriterier för beviljande av stöd för närståendevård och utbetalningen bör övertas av FPA i likhet med hemvårdsstödet enligt utredaren Elli Aaltonens motiverade handlingsprogram. Utöver ekonomiskt stöd behöver närståendevårdarna dessutom en ledig dag per vecka och adekvata hemtjänster.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att finansutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 8 juni 2007

Päivi Räsänen /kd